

Helena Eriksson, Sara Helmersson & Sara Högdin

Skolkuratorns samtal med unga migranter i gränslandet mellan stödsamtal och behandling

School social workers' counseling of Young Migrants at the Interface Between Supportive Counseling and Therapy

The school social worker has an important role in the support of young people in vulnerable situations. Counselling is central to their professional practice, not least when working with young migrants, a group where trauma and experiences of violence may be part of their life story and migration process. The purpose of the study is to increase the understanding of counseling as a tool for school social workers in the professional meeting with young migrants. The empirical data include qualitative interviews with 15 school social workers who meet this group daily. The interviews have been analysed using a qualitative thematic analysis. The findings show that the delimitation of which counseling lies within the school social worker's responsibility is not clear. The fact that school social workers experience that other parts of the welfare system are often unavailable to young migrants forces them to go beyond what they describe as part of their professional responsibility and provide therapeutic counselling. The school social worker uses different tools and methods in their counseling and mixes them based on their own area of interest, education, and experience. The study concludes that the accessibility that newly arrived young migrants have with the school counselor creates a role where they are the "only" professional available to offer support and counseling. This means that the school social workers need to go outside their professional domain. The school social workers discretion in relation to the type of counseling and how it is conducted appears to be unlimited.

Keywords: School social work, School social workers, Young migrants, Counseling

Helena Eriksson är fil.dr. i sociologi och lektor i socialt arbete vid Akademin för hälsa och välfärd, Högskolan i Halmstad.

Sara Helmersson är fil.dr. i socialt arbete och lektor i socialt arbete vid Akademin för hälsa och välfärd, Högskolan i Halmstad.

Sara Högdin är professor i socialt arbete och lektor i socialt arbete vid Akademin för hälsa och välfärd, Högskolan i Halmstad.

Kontakt: helena.eriksson@hh.se

Introduktion

Vid sidan av det pedagogiska uppdraget förväntas skolan kunna hantera olika sociala utmaningar och vara ett stöd för unga som befinner sig i utsatta situationer (jfr Backlund m.fl., 2024). Elevhälsan spelar en viktig roll i detta uppdrag och skolkuratoren är den profession som har det huvudsakliga ansvaret för psykosociala insatser i skolan (SFS 2010:800 2 kap. 25 §). Skolkuratoren har uppdraget att stötta elevernas välmående så att de kan tillgodogöra sig skolarbetet och samtalet lyfts fram som centralt för skolkuratorns yrkesutövande i riktlinjer (Socialstyrelsen, 2023) och tidigare forskning (Huxtable, 2022; Jansson m.fl., 2021; Kjellgren m.fl., 2022a). Samtal beskrivs utgöra grunden i det skolsociala arbetet, precis som i annat socialt arbete, eftersom det bland annat skapar förutsättningar för barns intellektuella, känslomässiga och sociala utveckling (Iwarsson, 2024). Enligt *Vägledning för elevhälsan* (Socialstyrelsen, 2023) ingår olika typer av samtal i elevhälsans psykosociala uppdrag: "såsom stöd-, motivations- och krissamtal liksom utredande och rådgivande samtal med enskilda elever och deras familjer relaterade till skolsituationen".

Studier visar att skolkuratorer träffar elever för individuella samtal av flera anledningar där hemsituation, relationella problem, oro och beteendeproblem är vanliga skäl (Kjellgren m.fl., 2023). Unga migranter har pekats ut som en utsatt elevgrupp med särskilda behov och för dem kan skolans stöd bli särskilt viktigt (Khan m.fl., 2020; SBU, 2018). Under första hälften av 2010-talet tog Sverige emot en hög andel flyktingar och många av dem som flydde var barn som antingen kom tillsammans med sina familjer eller utan en vårdnadshavare. Under åren som följde hade mottagningssystemet svårt att möta upp och stödja barn som befann sig i olika stadier av asylprocessen (SBU, 2018). Studier visar att trauma och våld inte sällan präglar unga migranternas livshistoria och många barn som varit på flykt från krig och kriser lider av posttraumatiskt stressyndrom på grund av sina erfarenheter från hemlandet, men också på grund av flykten till det nya landet och den osäkerhet som skapas i samband med asylprocessen och den första tiden i det nya landet (Andersson Nystedt m.fl., 2024; Brunberg m.fl., 2011). Studier i flera europeiska länder, inklusive Sverige, visar att unga migranter inte alltid får det psykologiska stöd som de skulle behöva i de länder där de söker asyl och att det kan vara svårt att få stöd från hälso- och sjukvården (Khan m.fl., 2020; Mona m.fl., 2021).

I Sverige vittnar granskningar och forskningsrapporter om långa vårdköer till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) generellt, och många unga med psykisk ohälsa, oavsett bakgrund, får inte tillräckligt stöd från hälso- och sjukvården (Dalman m.fl., 2021; IVO 2022; Westberg Häggström m.fl., 2020). Detta kan få särskilt stora konsekvenser för grupper som betraktas som särskilt utsatta. Om stödet från hälso- och sjukvården brister kan personalen i skolan, i synnerhet skolkuratorer, få ta ett stort

ansvar för unga migranternas mående eftersom det är i skolan trauman ofta ger sig till känna (Andersson m.fl., 2024).

Den här artikeln syftar till att öka förståelsen för samtalet som verktyg för skolkuratorer i det professionella mötet med unga migranter som har svåra erfarenheter från innan, under eller efter flykten till Sverige. Följande frågeställningar undersöks:

- Hur resonerar skolkuratorerna kring sin roll och sitt ansvar när det gäller samtal med unga migranter?
- Vilka arbetsätt och metoder beskriver skolkuratorerna att de använder i dessa samtalskontakter?
- Vilka utmaningar möter skolkuratorer i relation till samtal med unga migranter?

Skolkuratorns samtal med unga migranter

Det finns sparsmakat med forskning om skolkuratorns samtal som är genomförda på senare år och i en svensk kontext. De studier som finns visar såväl gemensamma som skilda drag i skolkuratorns samtal (Kjellgren m.fl., 2022a). Skolkuratorer beskriver sällan samtal som behandling och menar att psykoterapi inte får bedrivas av skolkuratorer, även när de har sådan utbildning. Samtalen beskrivs som stödsamtal, vilket inte liknas vid behandling även om de anses ha visst terapeutiskt värde. Detta gör att det blir viss oklarhet i vad syftet med samtalen är, men skolkuratorerna menar att syftet är att de ska ha en läkande såväl som beteendeförändrande effekt (Kjellgren m.fl., 2022b). Samtalen grundar sig i skolkuratorernas kunskaper från olika teoretiska traditioner, där de använder olika samtalsmetoder och terapeutiska tekniker (Kjellgren m.fl., 2022a; 2022b). Kjellgren m.fl. (2023) påpekar att stödsamtal är den vanligaste strategin för individuella samtal med elever, men även bearbetande och utredande samtal förekommer, medan en behandlande strategi är ovanlig. Vad strategierna består i är dock inte tydligt. Flexibiliteten i valet av strategier i samtalen tycks vara värdefullt för de ungas upplevelser av kuratorssamtal (Kjellgren m.fl., 2024). Likaså lyfts tillgängligheten till skolkuratoren, i jämförelse med andra välfärdsinstanser, fram som betydelsefull (Kjellgren m.fl., 2024). De viktigaste aspekterna i skolkuratorns samtal är att bygga allians och en tillitsfull relation med barnet, stärka barnet och ge hopp och tillit till barnet, vägledning samt psykoedukation (Kjellgren m.fl., 2022a, Kjellgren m.fl., 2023, Kjellgren, 2024) liksom att se problemet ur olika perspektiv (Kjellgren m.fl., 2022a), att lyssna utan avbrott samt att barnet får berätta "hela sin historia" (Kjellgren m.fl., 2024).

Forskning om skolkuratorers samtal med unga migranter är begränsad, men forskning kring samtal med unga migranter generellt pekar på ett antal betydelsefulla faktorer (jfr Svensson, 2020). Resultaten visar att faktorer som vanligtvis beskrivs som

viktiga i samtal kan vara än viktigare för unga migranter. Det kan handla om betydelsen av att bygga förtroendefulla relationer (Kohli, 2006), hålla flera och regelbundna samtal (Al-Sudany, 2017; Bolin m.fl., 2024; Jobe & Gorins, 2013; Överlien, 2024), lyssna och öppna upp för den unge att beskriva sin situation (Hedlund, 2018; Herz & Lalander, 2019; Kohli, 2006) och vara empatisk (Kohli, 2006). Betydelsen av att de professionella har kunskap om samtal med barn lyfts även fram (Al-Sudany, 2017; Kohli, 2006).

Skolkuratorns samtal – en professionsteoretisk ingång

Forskning kring skolkuratorns samtal visar att trots att det finns en gemensam grund så förutsätter skolkuratorns arbete med samtal inte specifika metoder eller arbets sätt (Kjellgren m.fl., 2022a; Jansson m.fl., 2021). Skolkuratorns roll och uppdrag som helhet har också beskrivits som otydlig (Backlund, 2007; Isaksson, 2016; Jansson m.fl., 2021). Det finns en förväntan att skolkuratoren ska arbeta självständigt i utförande av sina arbetsuppgifter, såsom val av arbets sätt och insatser (Jansson m.fl., 2021). Ett professionsteoretiskt perspektiv kan därmed utveckla förståelsen för skolkuratorns arbete med samtal med unga migranter. Här blir domän, jurisdiktion och handlingsutrymme centrala begrepp. Handlingsutrymme handlar om den professionellas möjlighet att förhålla sig till och använda det utrymme som finns för deras beslutsfattande och relaterat till det regelverk organisationen har att förhålla sig till (Lipsky, 1980). Den skolkurativa rollen är delvis oklar, samtidigt som den innebär ett formellt stort handlingsutrymme i hur de skolkurativa arbetsuppgifterna behöver utföras (Backlund, 2007; Isaksson, 2016). Professioner utgör, enligt Abbott (1988), ett eget system där angränsande professioner kan göra anspråk på att utföra arbetsuppgifter inom olika områden utifrån sina respektive kunskapsområden. Jurisdiktion kan alltså tolkas som de konkreta arbetsuppgifterna inom ett visst verksamhetsområde eller en viss domän (Grape, 2006) som olika professioner kan göra anspråk på att utföra med syfte att öka sin professionella legitimitet och status (Abbott, 1988). Det kan förekomma olika typer och grader av konflikt mellan professioner kring vem som ska utföra uppgifterna när professioner både strävar efter att utöka, skydda gränserna och avsäga sig arbetsuppgifter eller sin jurisdiktion (Abbott, 1988; Grape, 2006; Isaksson & Larsson, 2017). Dessa gränskonflikter kan även uppstå internt mellan olika roller inom samma yrke och tidigare forskning påvisar en rad gränskonflikter och stathierarkier inom det sociala arbetets praktik (se t.ex. Dellgran & Höjer, 2005; Helmersson, 2017; Liljegren 2008). Samtidigt, betonar Brante (2014), finns det empiriska studier som belyser konfliktfria samarbeten mellan och inom professioner, liksom exempel på relationer mellan professioner där ena parten accepterar en underlydande position.

Metod

Den här artikeln baseras på en kvalitativ intervjustudie med 15 skolkuratorer som dagligen möter unga migranter i sitt arbete. Intervjuer genomfördes företrädesvis under våren 2020 inom ett projekt om unga migranter som utsatts för sexuellt våld. Fyra intervjuer genomfördes vid ett pilotprojekt år 2016, varav två följdes upp med ytterligare intervjuer med samma intervjupersoner vid den senare studien år 2020. Intervjuerna varade i genomsnitt två timmar. De var semistrukturerade och utgick från en intervjuguide med ett antal teman och frågor (jfr Kvale & Brinkmann, 2014). Alla intervjuer har transkriberats ordagrant. En begränsning i studien kan ha varit att intervjuerna genomfördes under covid-19-pandemin, vilket innebar att vissa av dem genomfördes via telefon för att förhindra smittspridning medan andra genomfördes ansikte mot ansikte i rymliga lokaler. Vid telefonintervjuer finns det inte möjlighet att uppfatta ansiktsuttryck och kroppsspråk vilket kan begränsa förståelsen av vad som sägs, men inga skillnader avseende längd eller ämnen som togs upp noterades.

Skolkuratorerna arbetar på tio grund- och gymnasieskolor i fem olika kommuner av varierande storlek. Fyra av skolkuratorerna arbetar inom grundskolan och elva på gymnasiet. Samtliga är kvinnor. Av de intervjuade är 13 utbildade socionomer, en är utbildad lärare och en beteendevetare. Samtliga har gått olika vidareutbildningskurser, till exempel MI, grundläggande KBT, steg 1-utbildning, kurser om nyanlända, trauma och anknytning och våld i nära relation. Sju av de femton intervjupersonerna har arbetat som skolkuratorer mellan 11 och 19 år, fyra har arbetat som skolkurator 3 till 7 år medan en har jobbat mindre än 1 år (men 10 år inom socialtjänsten). För tre av dem framgår det inte exakt hur länge de har arbetat som skolkuratorer, men det står klart att de inte är nyutexaminerade. Majoriteten av skolkuratorerna har lång erfarenhet av skolans värld och de som har färre år i yrket har ofta flera år som socialsekreterare bakom sig (läraren undantagen). De flesta har tidigare arbetat inom socialtjänsten, inte sällan med barnavårdsutredningar eller med gruppen ensamkommande.

I enlighet med forskningsetiska principer för samhällsvetenskaplig forskning (Vetenskapsrådet, 2017) har samtliga medverkande gett sitt samtycke till att delta i studien. De har även informerats om att de närhelst de önskar, oavsett anledning, kan avbryta sin medverkan. I samband med transkribering har materialet avidentifierats genom att namn och platser har fått fiktiva benämningar. Redovisningen av resultatet har gjorts så att ingen individ ska kunna identifieras. Personuppgifterna har hanterats konfidentiellt och endast forskargruppen kan koppla samman en enskild individ med specifika intervjuvar. Studien har etiktillstånd (Beslut 2020-00176). Utöver dessa formaliteter har det förts en fortlöpande dialog om etiska spörsmål i projektets olika faser.

Intervjumaterialet har strukturerats med hjälp av analysprogrammet NVivo.

Analysprocessen kan beskrivas som en kvalitativ tematisk analys (Braun & Clarke, 2006) och intervjuerna har bearbetats av samtliga författare. Meningsenheter har identifierats och samlats i teman och kategorier (jfr Kvale & Brinkman, 2014). Intervjuerna måste förstås mot bakgrund av flyktingvågen 2015 då antalet nyanlända unga kom till Sverige nådde sin högsta topp. Antalet nyanlända elever ökade snabbt i de svenska skolorna och därmed också trycket på skolkuratorerna. Studiens kontext är å ena sidan speciell och unik, men den möjliggör å andra sidan en fördjupad bild av skolkuratorns centrala arbetsredskap – professionella samtal med unga migranter som ofta har svåra erfarenheter i bagaget.

Analys

Analysen presenteras i fyra teman med tillhörande kategorier.

Samtal ses som kärnan i skolkuratorernas arbete med unga migranter

Skolkuratorernas arbetsuppgifter kan skilja sig åt, men vanligen brukar olika typer av samtal beskrivas som kärnan i det skolkurativa uppdraget (Backlund, 2007; Isaksson, 2016, Kjellgren m.fl., 2022a). Det blir inte minst synligt bland de skolkuratorer som arbetar med unga migranter.

Stora behov av samtal bland unga migranter

Skolkuratorerna som intervjuats beskriver att samtal med de unga migranterna upptar merparten av arbetsdagen. En intervjuperson uttrycker:

Men man märker ju att det är ju mest liksom samtal [...] Att man behöver prata av sig kanske om något som har hänt. Så det är väl den största delen av min arbetstid. Enskilda samtal. (Sandra)

Kontakterna med de unga migranterna ser delvis olika ut och det kan röra sig om såväl bokade samtal som obokade akutsamtal, elever som kommer förbi spontant eller tar kontakt digitalt. Skolkuratorerna uttrycker att de unga migranterna har stort behov av kuratorsstöd med utrymme att få dela med sig av sin situation och sina många gånger traumatiska upplevelser. Samtalen kan handla om såväl upplevelser från hemlandet som om flykten liksom olika känslor, dåligt mående, oro för familjemedlemmar och oro inför framtiden.

Ja, att de inte sover, dåligt mående. [...] Mycket ... allting går ihop kan man säga. Asylprocessen, inte sova, hemska upplevelser, oro för sin familj. Maten brukar också vara ett problem. Det här att man på något vis samtidigt ska tillgodogöra sig

undervisningen. Man har jättemycket tankar och oro och rädsla. Svåra minnen. De är väldigt stressade på ett sätt för sina familjer och anhöriga. Och mår inte så bra. Det här med sömnen är nästan helt genomgående. Att de inte sover. Och det går ju inte. Det funkar inte om man inte sover. (Mariana)

Samtalen beskrivs inte bara ta upp tunga och svåra frågor utan kan också handla om att orientera sig i Sverige eller det svenska systemet och om att skapa sig ett liv i det nya landet. Det kan handla om att få hjälp att förstå hur relationer mellan könen fungerar i Sverige eller vad som förväntades av de unga migranterna i skolan.

I intervjuerna, precis som i tidigare studier (Brunnberg m.fl., 2011; Jacobsen m.fl., 2014), framträder en entydig bild av att gruppen unga migranter har ett mycket omfattande behov av samtalsstöd, vilket gör att skolkuratorerna som möter denna grupp ägnar en stor del av sin arbetstid åt individuella samtal.

Skolkuratorn ses som tillgänglig när de unga migranterna saknar andra att samtala med

Skolkuratorerna kopplar samman omfattningen av samtal med unga migranter med bristen på andra personer som de unga kan prata med. Skolkuratorer upplever att de unga migranterna inte tycks dela med sig av sitt innersta med vänner och familj eftersom de inte vill belasta dem eller riskera att framstå som svaga. Många i deras nätverk är själva migranter med egna problem och de unga vill inte belasta dem ytterligare (jfr Helmersson m.fl., 2023). Att inte vilja vara omgivningen till last kan illustreras genom följande citat:

För ofta när jag pratar med elever så frågar jag om de har någon kompis som de kan prata med. Nej, alla har ju mycket. Alltså alla har ju sina egna liksom jobbiga saker, så jag tror inte ... [...] De stöttar varandra med mycket saker men den rent känslomässiga delen så uppfattar jag i varje fall att där är de ensamma faktiskt. Väldigt ensamma. Det gäller även de som är här med sina familjer. För de vill inte lasta sina föräldrar för föräldrarna har så mycket annat som de är oroliga för och jobbar för. Så att om man känner sig ledsen eller ensam eller vilsen så pratar man inte med sina föräldrar. Det är i varje fall det som eleverna säger till mig. (Annie)

En annan kurator citerar en elev hon mött i samtal som svar på frågan om hen kan prata med sina vänner om det hen har upplevt säger: "Nä, vi pratar inte om sånt, då blir vi ju bara ledsna." Dessutom vittnar skolkuratorerna om att detta är en grupp som inte andra instanser, såsom BUP, med självklarhet tar emot eller som inte har möjlighet att ta sig till traumaenheter som inte ligger i närheten. I intervjuerna med skolkuratorerna framkommer också en bild av att vissa unga migranter inte själva kan tänka sig att gå till BUP.

De som håller på att ta livet av sig och vägrar gå till BUP, de får jag träffa.
(Ann-Marie)

När eleven behöver något utöver stödsamtal talar flera kuratorer om att de ska slussas vidare, framför allt till BUP. I linje med tidigare forskning (Dalman m.fl., 2021; IVO 2022; Kjellgren m.fl., 2024; Westberg Häggström m.fl., 2020) vittnar skolkuratorerna om att tillgängligheten till BUP brister. När det gäller unga migranter beskriver skolkuratorer detta som ett stort problem. Andersson m.fl. (2024) menar att det råder en stor otydlighet bland personer runt unga migranter, såsom skol- och boendepersonal, huruvida psykiatrin överhuvudtaget tar emot unga migranter utan uppehållstillstånd. Bilden som framträder är att BUP ibland kan ta emot dem, med eller utan uppehållstillstånd, men att det är lång väntetid på ett första samtal och att det krävs att den unge kan uttrycka sig tillräckligt på svenska.

Närvaro och tillgänglighet är viktiga förutsättningar för samtal med unga migranter

Grunden för skolkuratorns arbete med samtal med unga migranter är att få kontakt med eleverna. Just skolkuratorns tillgänglighet beskrivs som betydelsefull för de unga enligt en tidigare studie av Kjellgren m.fl. (2024). En samlad bild som skolkuratorerna ger är att de arbetar mycket utåtriktat och försöker vara synliga för att de unga migranterna ska lära känna dem och ta kontakt om de behöver det. Detta gör skolkuratorerna bland annat genom att vara ute mycket i klasserna samt att ha en central och tillgänglig rumsplacering på skolan. Att vara närvarande och synlig kan också innebära att arbeta aktivt med att fånga upp olika grupper som skolkuratorerna uppfattar att de inte når. Ett exempel på detta är en skolkurator som uppmärksammade att det främst var killar som kom för samtal. För att även nå tjejerna startade kuratorn en öppen grupp dit alla nyanlända tjejer bjöds in, vilket resulterade i att flera av dem kom för samtal.

Bygga förtroende

Skolkuratorerna beskriver att det byggs upp förtroende mellan skolkuratoren och de unga migranterna eftersom de är närvarande i den unges vardag i skolan, något som de ser som en förutsättning för samtal (jfr Iwarsson, 2014; Kohli, 2006; Kjellgren m.fl., 2024). Däremot finns det andra delar i arbetet med samtal som försvårar förtroendebyggnad. Skolkuratorerna problematiserar att samtalen inte blir så regelbundna som önskat och menar att det beror på att de unga inte vill eller är vana vid samtal.

Men sedan kändes det också lite, om man ska generalisera lite vilt, inte så vana att samtala och prata på det sättet. (Ingalill)

Andra svårigheter handlar om att få tag på tolkar och att samtal med tolk är mer tidskrävande.

Det är också så att man hinner hälften så mycket på ett sådant samtal och är det då två eller ibland tre veckor till nästa tid ... och det handlar ju ofta om när tolken ska kunna. Det faller lite på sig själv. Ibland har inte eleven hunnit börja prata om det den egentligen hade kommit och tyckt var viktigt att prata om. Det börjar den prata om precis när jag måste säga att du "nu har vi inte mer tid kvar". Så det var inte så regelbundna samtal. Jag träffade några som jag hade lite längre kontakt med som mädde lite mer, vad ska jag säga, psykiskt dåligt. (Mariana)

Bristen på regelbundna samtal kan ses som problematiskt eftersom de är en förutsättning för relationsbyggande (Al-Sudany, 2017; Bolin m.fl., 2024; Kjellgren m.fl., 2024; Överlien, 2024). Detta i kombination med att samtalen kräver mer tid på grund av tolkanvändning och att skolkuratorerna upplever att vissa ungdomar har svårt att komma i gång och tala om det som var viktigt att tala om försvårar möjligheten att bygga upp förtroende.

Att genomföra ett stödsamtal – en blandning av viktiga faktorer

Skolkuratorerna beskriver att samtalen med unga migranter kan vara av olika karaktär, till exempel informerande samtal, krissamtal, motiverande samtal och konflikt-samtal. Skolkuratorerna uttrycker att de vanligen sysslar med stödjande samtal.

Ja, stödsamtal. Det är det jag kan erbjuda. Är det så att du behöver annan hjälp så får jag se till att du får den hjälpen och hjälpa den till den. (Mariana)

Stödsamtal beskrivs inte som en specifik metod i litteraturen utan fångas med hjälp av generella aspekter som är betydelsefulla för samtal (Larsson, 2020; Kjellgren m.fl., 2022a; Svensson, 2020). Det är tydligt att skolkuratorerna genomför stödsamtal med unga migranter på olika sätt och de hänvisar till såväl specifika metoder som till erfarenhet, empati samt att lyssna, vilket ligger i linje med tidigare forskning om samtal med målgruppen (Al-Sudany, 2017; Kohli, 2006) liksom hur skolkuratorer arbetar med stödsamtal i andra kontexter (Kjellgren m.fl., 2022a).

Empati och att lyssna

När det gäller empati och att lyssna beskriver skolkuratorerna att de i samtal med unga migranter har fått höra många tunga berättelser, och att det kräver professionalitet och empati för att möta det, att visa att man lyssnar.

Jag har fått höra de mest fruktansvärda sakerna så har jag väl en, nu låter det väl hårt att säga så men, det är ju ändå ett professionellt sätt att möta eleverna, för det är det enda sättet att hjälpa dom liksom. Sen har jag ju såklart empati och allt detta för annars skulle jag inte kunna jobba med det jag gör men den balansgången måste man, den lär man sig att hålla liksom, när man jobbar och det handlar ju om erfarenhet så att. Det är ju under många år så lär man sig detta. Sen är det ju vissa som går innanför huden såklart, absolut det händer ju, men det är inte jättejättevanligt, men det händer. (Mona)

En skolkurator berättar att hon fått ta del av så svåra berättelser från unga migranter att hon har fått nypa sig i benet för att inte själv börja gråta eftersom det inte skulle vara professionellt.

Nej, man jag tänker att det viktigaste är att på något vis visa att man lyssnar, att man bryr sig om, att man kan inge hopp. Att man bryr sig om men inte tar över, utan jag tror att du kommer att kunna fixa det. Och framför allt med de här eleverna som vi inte alltid får behålla så länge. Att man inte går in och tar över för att kompensera den känsla man får att det här är faktiskt något oerhört tragiskt. Utan man måste inge något slags hopp om att de kan fixa själv, även om de kanske inte får fortsätta just här. Och sen om man kallar det för någon teknik eller metod det vet jag inte, men. (Madeleine)

Skolkuratorernas utsagor belyser vikten av att lyssna aktivt, att inge hopp och visa empati, men utan att för den skull visa sin ledsamhet med tårar (jfr Kohli, 2006).

En eklektisk metod eller olika metoder?

När det gäller metoder för hur skolkuratorerna bedriver stödsamtal så hänvisar de till en samlad erfarenhet baserad på utbildning och praktiskt arbete. Under intervjuerna ges flera exempel på metoder som kuratorerna använder sig av. Framför allt handlar det om att sätta samman olika tekniker utifrån vad den enskilde skolkuratoren anser passa bäst. Som en av skolkuratorerna uttrycker det: "Jag har ju olika verktyg som jag plockar."

Jag [kan] inte säga att jag utgår från en specifik metod, utan jag tror att man tar till sig, man lär sig olika sorters tekniker, man går på kurser och fortbildning och så tar man till sig det som passar mig. Och så gör man det till sitt eget och så testar man och ser, fungerar det så kan jag gå vidare med det. Eller nej, det där blir inte så bra. (Madeleine)

Vad skolkuratorerna använder är framför allt relaterat till eget intresseområde, utbildningar och egna erfarenheter. Ett exempel på detta är skolkuratoren som

beskriver att hon använder bildterapi i sina samtal med unga migranter eftersom hon själv är konstnär och utbildad bildterapeut. Andra hänvisar till andra metoder som de utbildats i, såsom motiverande samtal. Skolkuratorernas sätt att bedriva stödsamtal vittnar om ett stort handlingsutrymme (jfr Lipsky, 1980). I intervjuerna framträder två sätt att motivera de metoder som kuratorerna influeras av i sina samtal. Det ena sättet är att referera till att samtalsmetoden är etablerad eller evidensbaserad.

Jag har ju MI i grunden så det har jag ju alltid med mig kan man säga. Det är väl det som är mitt ... ja, det som liksom är det som är evidensbaserat. (Annie)

Andra metoder och verktyg som skolkuratorerna beskriver att de använder sig av är öppna frågor, reflektioner och sammanfattningar samt skalor. Bland vissa av intervju-personerna framkommer ett arbetssätt som kan liknas vid ett salutogent perspektiv:

Sen är det ju mer stödande att man bekräftar det friska, att man bekräftar det som eleven har gjort bra eller vad man ska säga. För många har ju dålig självkänsla. Och ibland jobbar man ju med stress och då jobbar man mycket med vad är det som får dig ... Vad är det som minskar stress hos dig. Vad kan jag förmedla till lärarna som ska hjälpa dig? Ibland använder jag kort med olika frågor som man kan prata kring. Ibland använder jag mig av de tre husen. Vad är din oro för olika saker i livet? Vad tycker du fungerar bra? Vad får dig att må bra? Vilka personer? Vad du gör som får dig att må bra? Även, vad har du för mål och drömmar? Så då hjälper man eleven att sortera. Sen kan man jobba utifrån de sakerna. Det är lite olika. (Eva)

Det andra sättet handlar om att redogöra för hur de bedriver stödsamtal i relation till egna intressen och vad de själva anser fungera. Här lyfter kuratorerna fram ett antal metoder eller sätt att hantera samtal som enligt deras uppfattning är särskilt värdefulla i relation till unga migranter.

För jag tycker det är ... jag är också bildterapeut och konstnär. Jag har målat allt som hänger på väggarna. Så jag håller på med mycket sedan många år tillbaka och jag tycker det här med bildterapi är jätteviktigt i arbetet med de nyanlända för de förstår precis. (Gunilla)

Citatet ovan illustrerar att bilder är betydelsefullt att arbeta med och att det gör att de unga migranterna förstår. Det ska förstås som att bilder blir ett redskap för att övervinna de barriärer som finns i språket. Ett annat sätt att arbeta för att hantera språkbarriärer är att skriva. En skolkurator säger:

Jag använder också en annan sak och det är ju det här med skrivandet. Att skriva ... att skriva av sig. Alltså en svart bok, där får man skriva om allt det hemska. Alltså om man vill det. Det är inte något som är nödvändigt. Jag bara erbjuder möjligheten. Och en del är ju jätteduktiga på det här. Och en del förstår ju inte vad det ska vara bra för och är kanske lite deprimerade. Det är ju inte alls ovanligt att de är det. [...] De [kan] ju skriva på arabiska och så kan jag ju be någon översätta om jag får det. (Gunilla)

Skalfrågor är något som kuratorerna lyfter fram som ett redskap som de vanligtvis använder i samtal (jfr Kjellgren m.fl., 2022a), men som de inte självklart anser vara bra vid stödsamtal med unga migranter. En skolkurator beskriver att hon i början använde sig av Feedback informed treatment, som hon tyckte var ett "jättebra verktyg" med ungdomar och vuxna i svenska familjer, men som inte föll så väl ut med ungdomar som migrerat.

Ann-Marie: Jag märkte ju att det var en helt annan typ av problem de kom med, de var i kris kan man säga när de kom till mig. Och då blev detta, kändes det som i varje fall, jag kanske inte var tillräckligt ihärdig, men det kändes som att det var ett hån mot dem att sätta fram detta pappret framför dem.

Intervjuare: Vad gjorde du i stället då?

Ann-Marie: Nej, men det var ju det att de fick bara prata ... för där blev det ju mer att man utgick från den och så pratade man om det som, förstås var det ju även då de som styrde vad vi pratade om, men om man går in på det egna måendet medan de kanske vill prata om ... Ja, men det var mer att jag kanske följde dem än att jag hade papper och ... Nej, jag vet inte, men det var något som kändes fel i det. Att jag inte riktigt fick den kontakten jag vill med dem med det pappret.

Ett annat exempel är att de tar in den gode mannen i samtalet, för att få in ytterligare en person.

För de hade ingen vana vid att man går och pratar med någon om man mår dåligt, medan det ville däremot deras gode män. Så jag sa: följ med. Så att vid flera tillfällen har jag, ungdomen vill inte säga någonting, bara sitter tyst och hänger med huvudet och då har jag och den gode mannen pratat. Så hör ju ungdomen vad vi pratar om så där och ibland har de liksom hakat på ändå. Det tycker jag har varit ett bra sätt. Vi gör ofta så att när det är ungdomar som inte är så pratsamma så tar vi in en tredje person i rummet och då brukar det bli helt annat. (Ann-Marie)

Sammantaget bekräftar resultatet att de samtal som skolkuratorerna bedriver ser olika ut och tar sin utgångspunkt i olika metoder (jfr Kjellgren m.fl., 2022a). Dessutom visar resultatet betydelsen av detta i relation till gruppen unga migranter där specifika metoder och sätt att genomföra samtal kan bli betydelsefulla.

Stödsamtal och behandling – otydlighet i det skolkuratoriva uppdraget

Skolkuratorerna uttrycker att de sysslar med stödjande, inte behandlande, samtal. Gränsdragningar kring vad som är ett stödsamtal är dock inte tydlig för skolkuratorerna själva, vilket ligger i linje med tidigare forskning som visar på en otydlighet kring såväl vad som är ett stödsamtal som vad som ligger inom skolkuratorns uppdrag (Kjellgren m.fl., 2022b; Backlund, 2007; Isaksson, 2016; Jansson m.fl., 2021).

Skolkuratoren ska inte behandla

Skolkuratorerna betonar att de har ett stödjande uppdrag. En distinktion som intervjupersonerna gör i vad som är ett stödsamtal är att de beskriver vad de inte gör och då ofta att de inte ska arbeta med behandlande samtal. Behandlande samtal ses i intervjuerna som något som inte ligger inom kuratorns kompetensområde och uppdrag.

[...] jag har inte den kompetensen. Jag är inte behandlare. Jag kan ha stödsamtal och motiverande samtal men jag kan inte bearbeta trauma och jag kan inte ha behandling på det viset som man tänker sig att, eller som jag tänker att, en del elever skulle behöva. (Madeleine)

Detta ligger i linje med Kjellgren m.fl. (2022b) som menar att kuratorer beskriver att deras samtal ska vara stödjande och inte behandlande. Skolkuratorerna gör därmed en distinktion i vad som ligger inom deras jurisdiktion (jfr Grape, 2006) och motiverar det med vad som ligger inom deras uppdrag (jfr Socialstyrelsen, 2023) och vilken kompetens de själva anser sig ha.

En otydlig gräns

Samtidigt som kuratorerna gör skillnad mellan stödsamtal och behandlande samtal framkommer en osäkerhet var gränsen för deras roll i samtal går. De tycks inte se en skarp gräns mellan stödsamtal, som de själva definierar inom deras jurisdiktion och domän, respektive behandlande samtal som de definierar ligger bortom densamma (jfr Abbott, 1988).

Ja, och där tänker jag att där finns ju ibland en osäkerhet, tycker jag, hur mycket behandling, inom citationstecken, ska göras i skolan och hur mycket ska vi tänka att de får ha med sig de här sakerna från skolan, vad skolan kan ge, tills de är tillräckligt rustade för att ta hand om det andra som är mycket jobbigare. För det handlar ju också om att man ska hålla ihop som ungdom i en jätteutsatt situation om man nu är ensamkommande. (Madeleine)

En skolkurator, som har lång erfarenhet av att arbeta med barn och unga inom både socialtjänst och skola, beskriver att hon remitterar vidare ”elever som jag bedömer har mer behov av behandling”. Hon fortsätter:

För jag genomför ju inte behandling utan jag har ju liksom kurativa samtal. Men om jag gör bedömningen att här behövs något mer eller att den här eleven har väldigt sömnsvårigheter eller uttrycker saker som visar på att den är deprimerad. Då remitterar jag vidare. (Annie)

Fastän flertalet slår fast att de som skolkuratorer inte ska arbeta med behandling och utredning utesluter det inte att de i praktiken gör just detta. Dessutom kan det vara svårt att remittera elever vidare. Det skapar svårigheter för skolkuratorerna i stöd-samtalen med unga migranter. En del skolkuratorer menar att det gör att de inte ”lyfter på locket” om saker och ting fungerar bra i skolan, trots att eleven inte mår bra. Det illustrerar Madeleine, som har lång erfarenhet som skolkurator i grundskolan, i följande citat.

... om jag kommer i ett läge, då jag tänker att nu är det utanför min kunskap och mer behandling som behövs i dess rätta bemärkelse, som det är nu i alla fall, det var lättare tidigare men som det är nu är det lång kö på BUP. Och då är det ändå att det faller tillbaka på skolan igen att hårbärgera. Ja, när ska man initiera någonting som man vet kommer att bli jobbigt? (Madeleine)

Det finns också kuratorer som menar att de arbetar med behandlande samtal. Frida som är utbildad i trauma- och krisbehandling, beskriver att hon har haft sådana samtal när hon arbetade som kurator inom gymnasieskolan men inte sedan hon började i grundskolan.

Sorg, sorg och krisbehandling, traumabehandling, det här är ju mer sånt jag har gjort när jag har jobbat på gymnasiet ... För barnen måste ha gått genom och kommit förbi och själva efterfråga för att annars kan det ju vara, det är stor risk att det förvärras, annars när man river upp saker och dom ska ju fokusera på skolan och

dom ska vara fungerande, däremot ska det ju inte sätta stopp för skolan om det är hela tiden nåt som snurrar. (Frida)

Detta ligger i linje med Kjellgrens m.fl. (2022b) studie som visar på den oklarhet kring stöd och behandling som finns i skolkuratorns samtal. Skolkuratorerna gör därmed en distinktion i vad som ligger inom deras jurisdiktion (jfr Grape, 2006) och motiverar det med vilken kompetens de har. När det gäller skolkuratorns samtal med unga migranter blir det ett tydligt exempel på hur deras jurisdiktion ter sig otydlig både vad gäller gränser (jfr Abbott, 1988) och handlingsutrymme. Att gå över gränser till andras domän/jurisdiktioner kan tolkas som omfattande, vilket också är i linje med tidigare forskning (Backlund, 2007; Isaksson, 2016).

Diskussion

Av resultaten framgår att skolkuratorer ofta upplever att de har ett omfattande uppdrag i relation till unga migranter och att det är en elevgrupp med stora stödbehov. Behovet beskrivs som särskilt stort för elever med svåra erfarenheter från hemlandet och migrationsprocessen, samtidigt som de inte vill belasta det ofta begränsade nätverket med sina bekymmer. Eftersom skolkuratoren har det övergripande ansvaret för psykosociala insatser för elever i skolmiljön tar de ett stort ansvar för den aktuella gruppen. Därtill beskriver skolkuratorerna att deras uppdrag är oreglerat i jämförelse med andra professioner i skolan, även om samtal lyfts fram som deras främsta arbetsredskap (jfr Socialstyrelsen, 2023). Resultaten visar på betydelsen av att skolkuratoren är tillgänglig och skapar förtroende hos de elever som söker stöd, vilket ligger i linje med vad tidigare studier visar (Kjellgren, 2024). Det framgår dock att det blir extra märkbart hos unga migranter som kan ha svårt för tillit till skola och andra myndigheter till följd av tidigare erfarenheter från andra länder eller asylprocessen i Sverige (Andersson m.fl., 2024). Skolkuratorerna beskriver att de ofta arbetar aktivt för att vara tillgängliga för den aktuella gruppen. Därtill utnyttjar skolkuratorerna det breda handlingsutrymme (jfr Lipsky, 1980) som omfattar deras yrkesroll för att anpassa samtal och använda olika former av samtalsmetoder för att kunna stötta den specifika målgruppen.

Skolkuratorerna upplever att unga migranter inte sällan har trauman med sig till följd av svåra upplevelser före eller under migrationsprocessen, och att de egentligen hade behövt stöd från traumaenheter eller BUP (jfr Khan m.fl., 2020; Mona m.fl., 2021). Skolkuratorns uppdrag avseende psykosociala insatser beskrivs främst vara att verka för att få unga att klara sin skolgång, men vad förväntas när trauma blir ett hinder för inläring? En upplevelse bland skolkuratorerna är att hälso- och sjukvården inte hanterar unga migranternas behov av traumaterapi och behandling.

Tillgängligheten som unga migranter har till skolkuratoren, tillsammans med skolkuratorns till synes vaga uppdrag, tycks skapa en roll som den "enda" profession som finns tillgänglig för samtalsstöd. När andra delar av mottagarsystemet för unga migranter brister upplever skolkuratorerna att de får ta ett stort ansvar för de ungas mående (jfr Andersson m.fl., 2024). I den här studien framgår två förhållningssätt bland skolkuratorerna som ett resultat av detta.

Det första förhållningssättet kan illustreras genom citatet "inte lyfta på locket" och innebär att skolkuratorerna undviker att hålla samtal med unga migranter med tunga upplevelser i bagaget för att inte förvärra situationen, det vill säga att inte genomföra samtal alls med unga personer som kan lida av posttraumatisk stress eller trauma. Det innebär, i värsta fall, att ingen tar ansvar för unga migranter med stora behov av stöd och kan liknas vid den kritik som forskare har riktat mot mottagarsystemet i många länder där ansvaret för unga migranter brister (Brunnberg m.fl., 2011; SBU, 2018). Det kan även liknas vid domänkonflikter som kan uppstå mellan myndigheter och som innebär konflikter i att ingen vill eller kan ta ansvar (jfr Grape, 2006). Skolkuratorerna upplever emellertid att samtalsstöd som närmar sig behandling eller terapi inte kan betraktas ingå i deras uppdrag. En upplevelse som även Kjellgren (2024) har funnit i sina studier bland skolkuratorer, samtidigt som hon inte har funnit något belägg för att skolkurativa samtal inte får vara behandlande i eftersökningar hos svenska myndigheter, lagstiftare och juridiskt kunniga.

Det andra förhållningssättet är att skolkuratorer, med utgångspunkt i synen att det är viktigt att de unga får tala om svåra upplevelser tidigt, går utanför det som de betraktar som sitt uppdrag. De känner sig "tvungna" att ha samtal som i mångt och mycket liknar terapi eller behandlande samtal, med hänvisning till att det inte finns någon annan som tar ansvaret. Det kan tolkas som att de gör anspråk på jurisdiktion inom detta område, vilket skulle kunna leda till en domänkonflikt med professioner som har ett uttalat behandlande uppdrag inom eller utom skolans värld. Emellertid vittnar inte skolkuratorerna om att de har mött någon profession som hävdar sin domän, och skolkuratorerna upplever inte att någon profession skyddar sitt område eller gränsen för jurisdiktionen (jfr Grape, 2006). Avsaknaden av en uttalad domänkonflikt kan handla om skolkuratorernas otydliga uppdrag men också om att andra professioner inte känner till att skolkuratorer håller denna typ av samtal.

Flera skolkuratorer har utbildning och erfarenhet av behandlande samtal från tidigare arbetsplatser. Utifrån det perspektivet ligger det nära till hands att skolkuratorer med tillräcklig kompetens skulle kunna hålla i sådana samtal när det finns stora behov av stöd, i synnerhet när det inte finns någon annan profession som tar vid. Denna ansats går i linje med Kjellgren (2024) som menar att utrymmet finns och att det är oklart om skolkuratorerna verkligen går utanför sin jurisdiktion när de håller samtal som närmar sig terapi och behandling. En sådan utveckling skulle dock kunna inne-

bära att andra centrala uppgifter i det skolkurativa arbetet inte får tillräckligt med utrymme. Dessutom riskerar det att osynliggöra strukturella problem, såsom långa köer till BUP, som i dag omgärdar befintliga insatser. Det krävs således en mer ingående diskussion om domängränser och jurisdiktion i skolkuratorns uppdrag.

Referenser

- Abbott, A. (1988) *The system of professions: an essay on the division of expert labor*. University of Chicago Press.
- Al-Sudany, R. (2017) *Psykisk ohälsa hos ensamkommande flyktingbarn*. Borås: Recito förlag.
- Andersson, J., Helmersson, S., Högdin, S. & Ouis, P. (2024) *Att möta sexuell utsatthet: professionella perspektiv i arbetet med unga nyanlända*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson Nystedt, T., Herder, T., Agardh, A. & Oppong Asamoah, B. (2024) No evidence, no problem? A critical interpretive synthesis of the vulnerabilities to and experiences of sexual violence among young migrants in Europe. *Global Health Action*, 17. doi: 10.1080/16549716.2024.2340114
- Backlund, Å. (2007) *Elevvård i grundskolan: resurser, organisering och praktik*. Stockholms universitet.
- Backlund, Å., Högdin, S. & Spånberger Weitz, Y. (2024) Skolsocialt arbete: en introduktion I: Å. Backlund, S. Högdin & Y. Spånberger Weitz (red.) *Socialt arbete i skolan: uppgifter, perspektiv och dilemman*. Malmö: Gleerups.
- Bolin, E., Sorbring, E. & Ymefors, M. (2024). Teambaserat skolsocialt arbete: fördjupad och utökad elevhälsa. I: Å. Backlund, S. Högdin & Y. Spånberger Weitz. (red.) *Socialt arbete i skolan: uppgifter, perspektiv och dilemman*. Malmö: Gleerups.
- Brante, T. (2014) *Den professionella logiken: hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapsamhället*. Stockholm: Liber.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77–101.
- Brunnberg, E., Borg, R-M. & Fridström, C. (2011) *Ensamkommande barn: en forskningsöversikt*. Lund: Studentlitteratur.
- Dalman, C., Bremberg, S., Åhlén, J., Ohlis, A., Agardh, E., Wicks, S. & Lundin, A. (2021) *Psykiskt välbefinnande, psykiska besvär och psykiatriska tillstånd hos barn och unga: begrepp, mätmetoder och förekomst: en kunskapsöversikt*. Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.
- Dellgran, P. & Höjer, S. (2005) Rörelser i tiden: professionalisering och privatisering i socialt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 12(2–3): 246–267.
- Grape, O. (2006) Domänkonsensus eller domänkonflikt? Integrerad samverkan mellan myndigheter. I: O. Grape, B. Blom & R. Johansson (red.) *Organisation och omvärld: nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Hedlund, D. (2018) *Ensamkommande barn och ungdomar: en introduktion till samhällskontext, forskning och ramverk*. Malmö: Gleerups.
- Helmersson, S. (2017) *Mellan systemskap och behandling: omförhandlingar inom ett förändrat stöd-fält för våldsutsatta kvinnor*. Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet.
- Helmersson, S., Vallström, M. & Vallström Löfgren, M. (2023) De ensamkommandes ensamhet: unga migranternas röster om exkludering och förutsättningar för integration i två norrländska landsbygdskommuner. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 30(3): 681–699. doi: 10.3384/SVT.2023.30.3.4041
- Herz, M. & Lalander, P. (2019) Från ”produkt” till människa: ensamkommande ungdomars upplevelser, möten och livsplaner. I: M. Darvishpour & N. Månsson, Niclas (red.) *Ensamkommandes upplevelser & professionellas erfarenheter: integration, inkludering och jämställdhet*. Stockholm: Liber.
- Huxtable, M. (2022) A global picture of school social work in 2021. *International Journal of School Social Work*, 7(1): 1–25. doi: 10.4148/2161-4148.1090
- IVO (2022) *Barn som mår psykiskt dåligt får vänta länge på hjälp*. [https://www.ivo.se/globalas-

- sets/dokument/publikationer/iakttagelser-i-korthet/2022/barn-psykisk-halsa-pan-och-ivo-220620.pdf Hämtat 2024-01-29].
- Isaksson, C. (2016) *Den kritiska gästen: en professionsstudie om skolkuratorer*. Umeå: Institutionen för socialt arbete, Umeå universitet.
- Isaksson, C. & Larsson, A. (2017) Jurisdiction in school social workers' and teachers' work for pupils' well-being. *Education Inquiry*, 8(3): 246–261. doi: 10.1080/20004508.2017.1318028
- Iwarsson, P. (2014) *Samtal i skolan: en möjlighet till utveckling*. Stockholm: Gothia Fortbildning.
- Iwarsson, P. (2024) Samtal: för lärande och psykisk hälsa. I: Å. Backlund, S. Högdin & Y. Spånberger Weitz (2024) *Socialt arbete i skolan: uppgifter, perspektiv och dilemman*. Malmö: Gleerups.
- Jacobsen, M., Demott, M. A.M. & Heir, T. (2014) Prevalence of psychiatric disorder among unaccompanied asylum-seeking adolescents in Norway. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 10: 53–58. doi: 10.2174/1745017901410010053
- Jansson, P., Evertsson, L. & Perliniski, M. (2021) Skolkurator sökes: skolhuvudmäns beskrivning i platsannonser av skolkuratorers uppdrag, arbetsuppgifter, organisation, kvalifikationer och färdigheter. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(3): 289–312. doi: 10.3384/SVT.2021.28.3.4263
- Jobe, A. & Gorin, S. (2013) "If kids don't feel safe they don't do anything": young people's views on seeking and receiving help from children's social care services in England. *Child and Family Social Work*, 18: 429–438. doi:10.1111/j.1365-2206.2012.00862.x
- Khan, F., Eskander, N., Limbana, T., Salman, Z., Siddiqui, P.A. & Hussaini, S. (2020) Refugee and migrant children's mental healthcare: serving the voiceless, invisible, and the vulnerable global citizens. *Cureus*, 12(8): e9944. doi: 10.7759/cureus.9944
- Kjellgren, M. (2024) *Skolkuratorns samtalspraktik: en studie om individuella samtal med barn i den svenska grundskolan*. Umeå: Umeå universitet.
- Kjellgren, M., Lillehorn, S. & Markström, U. (2022a) The counselling practice of school social workers in Swedish elementary schools: a focus group study. *Nordic Social Work Research*. doi: 10.1080/2156857X.2022.2041467
- Kjellgren, M., Lillehorn, S. & Markström, U. (2022b) Therapists, intermediary or garbage can? Examining professional challenges of school social work in Swedish elementary schools. *International Journal of School Social Work*, 8(1). doi: 10.4148/2161-4148.1102
- Kjellgren, M., Lillehorn, S. & Markström, U. (2023) School social work in Sweden: who are the children in counselling, and what support are they offered? A protocol study about individual counselling in elementary school. *Child and Adolescent Social Work Journal*. doi: 10.1007/s10560-023-00943-y
- Kjellgren, M., Lillehorn, S. & Markström, U. (2024) Adolescents' perspectives on SSWs' counselling practice in Swedish elementary schools: "plumb the depths and navigate to shore". *Journal of Children's services*, 19(1): 20–37. doi: 10.1108/JCS-06-2023-0035
- Kohli, R. K.S. (2006) The sound of silence: listening to what unaccompanied asylum-seeking children say and do not say. *British Journal of Social Work*, 36(5): 707–721. doi: 10.1093/bjsw/bch305
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, A. (2020) Socialt arbete i skolan: ett historiskt perspektiv. I: C. Isaksson, B. Blom & L. Nygren (red.) *Socialt arbete i skolan: villkor, innehåll och utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Liljegren, A. (2008) Byråkrater, flummare och andra: om mikropolitiska konstruktioner på socialkontor. *Socionomens forskningssupplement*, 3: 15–27.
- Lipsky, M. (1980) *Street level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. Russel Sage Foundation.
- Mona, H., Andersson, L.M.C., Hjern, A. & Ascher, H. (2021) Barriers to accessing health care

- among undocumented migrants in Sweden: a principal component analysis. *BMC Health Services Research*, 21(1): 830. doi: 10.1186/s12913-021-06837-y
- SBU (2018) *Stöd till ensamkommande barn och unga: effekter, erfarenheter och upplevelser: systematisk litteraturöversikt samt etiska och samhällsliga aspekter*. Stockholm: SBU Bereder.
- SFS 2010:800 *Skollag*. [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/].
- Socialstyrelsen (2023) *Vägledning för elevhälsan*. Kunskapsguiden. [<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/vagledning-for-elevhalsa/> Hämtat 2024-03-22].
- Svensson, L.G. (2020) Kuratorer i skolan: Organisation, relation, handlingsutrymme och tillit. I: C. Isaksson, B. Blom & L. Nygren (red.) *Socialt arbete i skolan: villkor, innehåll och utmaningar* (s. 109–123). Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Westberg Haggström, K., Nygren J.M., Nyhol, M., Carlsson, I-M. & Svedberg, P. (2020) Lost in space: an exploration of help seeking among young people with mental health problems: a constructivist grounded theory study. *Archives of Public Health*, 78: 93. doi: 10.1186/s13690-020-00471-6
- Øverlien, C. (2024) Att möta våldsutsatta barn i skolan: samtal, anpassning och bekräftelse. I: Å. Backlund, S. Högdin & Y.S. Weitz (red.) *Skolsocialt arbete: skolan som plats för och del i det sociala arbetet* (s. 113–124). Malmö: Gleerups.